

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

формування переконань у зв'язності предметів і цілісності світу, є важливим етапом у формуванні світогляду, розвитку мислення першокурсників. «Незважаючи на додаткові труднощі, які виникають при підготовці бінарних уроків, вважаємо, що вони потрібні вищій школі. Їх цінність полягає у тому, що студенти:

- формують науковий світогляд; розширюють свій кругозір; формують цілісні знання;
- учаться проводити наукові розвідки; виявляють свої творчі інтереси;
- учаться переносити знання з однієї галузі в іншу; активізують розумову діяльність;
- підвищують рівень засвоєння матеріалу; розвивають вміння знаходити правильні рішення; виховують почуття обов'язку, взаємодопомоги.

Для професійного зростання викладача бінарні уроки також потрібні для вмілого використання інноваційних технологій; розкриття свого творчого потенціалу; збагачення досвіду методики викладання того чи іншого предмету» [2, с. 115].

На нашу думку, кожен бінарний урок має свої особливості, не може бути жодних шаблонів в роботі, і вставляти його в будь-яке «прокрустове ложе» – неможливо. Але існують певні вимоги, яких треба дотримуватися, а саме:

- досягнення конкретних цілей;
- єдність виховання і навчання;
- застосування різноманітних методів навчання з дотриманням принципів індивідуального підходу до студентів.

Література:

1. Теорія і методика професійної освіти: Навчальний посібник / за ред. З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2012. – С. 151-162.
2. Сокальська О. В. Бінарні та інтегровані заняття як засіб полегшення переходу до кредитно-модульної технології навчання та оптимізації навчально-виховного процесу в коледжах // Організація навч.-виховн. процесу. – К.: Інтас, 2006. – Випуск 6. – С. 111-117.
3. Задоріна О. Бінарні заняття – підвищення ефективності навчального процесу // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2006. – №1(14). – С. 20-21.

Гусь Т.Й., Курдюк Н.М.*

ОСВІТНІЙ МОНІТОРИНГ – ТЕХНОЛОГІЯ РЕФЛЕКСИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ТА ВИХОВАНЦЯ

У статті розкривається організація роботи позашкільного закладу над науково-методичною проблемою через систему методичних заходів, спрямованих на розвиток компетентності педагога, реалізацію його творчого потенціалу, забезпечення умов для розвитку особистості вихованців.

---

* © Гусь Т.Й., Курдюк Н.М.

Важливою умовою перебудови змісту позашкільної освіти у світлі законів України «Про освіту» та «Про позашкільну освіту», ефективним засобом удосконалення педагогічного процесу є підвищення рівня управління педагогічним процесом. Цьому сприяє впровадження в педагогічний процес роботи над певною науково-методичною проблемою.

Організація роботи над науково-методичною проблемою – це система методичної роботи, яка включає поетапне вивчення науково-методичної літератури, перспективного педагогічного досвіду, конструювання нового досвіду на основі кращих досягнень світової науки і практики викладання. Це система методичних заходів, спрямованих на розвиток компетентності педагогів, підвищення їхньої кваліфікації, педагогічної творчості і, як наслідок, мобільності.

Протягом останніх років педагоги Херсонщини працювали, зокрема, над такою проблемою: «Освітній моніторинг як технологія рефлексивної діяльності педагога та вихованця».

Упровадження цієї технології сприяє згуртуванню та розвитку педагогічного й учнівського колективів; забезпеченню умов для розвитку особистості вихованців; реалізації творчого потенціалу педагога та вихованця на основі співробітництва; стимулюванню самостійності, ініціативи та відповідальності кожного члена колективу.

Основними шляхами реалізації завдань, що стояли перед педагогічним колективом Херсонського Центру позашкільної роботи були:

- а) діагностика діяльності педагогічних працівників та вдосконалення планування методичної роботи закладу;
- б) удосконалення системи адміністративно-організаційного впливу на учасників педагогічного процесу;
- в) підвищення рівня навчально-виховного процесу на основі вирішення педагогічних проблем;
- г) узагальнення та поширення кращого досвіду та інноваційних форм методичної допомоги.

Для реалізації завдань щодо впровадження роботи над науково-методичними проблемами в педагогічному колективі було створено творчу групу, завдання якої – розробити, упровадити, діагностувати та корегувати алгоритми впровадження проблемного питання у навчально-виховний процес закладу. До цієї творчої групи входять методисти, завідувачі відділів та заступник директора з навчально-виховної роботи Центру.

Ця група планує свою роботу наступним чином:

1. Вивчення проблеми, обґрунтування її актуальності, що включає аналіз труднощів педагогів та стану навчально-виховного процесу в закладі освіти.

2. Теоретичні дослідження науково-методичної проблеми, розробка алгоритмів впровадження моніторингу, вивчення пи-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

тань його реалізації на педагогічних радах, методичних об'єднаннях та в індивідуальній і груповій роботі з педагогічними працівниками.

3. Практичне опрацювання науково-методичної проблеми під час педагогічних рад, семінарів-практикумів, засідань методичних об'єднань, відкритих занять та масових заходів для вихованців гуртків, захисту педагогічних та учнівських проєктів, професійних конкурсів.

4. Підбиття підсумків роботи над проблемою в ході науково-практичних конференцій, виставок педагогічних здобутків, семінарів з обміну досвідом роботи, де презентувалися творчі портрети педагогів.

Розглянемо більш детально досвід, нагромаджений у колективі Херсонського Центру позашкільної роботи з дослідження науково-методичних проблем на конкретних прикладах.

Робота над науково-методичною проблемою «Освітній моніторинг як технологія рефлексивної діяльності учнів і педагогів» проводилася у 5 етапів:

1-й етап: Рефлексивна діяльність педагога і вихованця на основі моніторингових досліджень.

2-й етап: Моніторинг розвитку та саморозвитку педагогів та вихованців, як умова їх особистісного та професійного розвитку.

3-й етап: Психолого-педагогічне проектування адаптивної педагогічної системи.

4-й етап: Реалізація ресурсного підходу в освітньому процесі як фактор самореалізації вихованця та педагога.

5-й етап: Адаптація і корекція моделі рефлексивної діяльності педагога та вихованця на основі моніторингових досліджень.

Як цілісний управлінський інструмент моніторинг включає: незалежну експертизу стану освітянського процесу; функцію управління, яка забезпечує зворотній зв'язок; систему отримання даних для прийняття стратегічних та тактичних рішень, спостереження з метою контролю, оцінки, прогнозу, систему збору, аналізу, подання бази даних для управління.

Метою впровадження моніторингових досліджень є підвищення якості освіти в позашкільному навчальному закладі через розробку, теоретико-методологічне обґрунтування й реалізацію моделі моніторингу якості освіти в умовах впровадження інноваційних технологій навчання та управління. У цьому контексті завданнями моніторингу є:

- інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень, які спрямовані на узгодження дій та відносин між учасниками навчально-виховного процесу;

- аналіз рівня та якості розвитку випусників, як інтегрованого результату освітньої діяльності педагогічного

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

колективу позашкільного навчального закладу та соціуму;

- аналіз динаміки розвитку позашкільного закладу за умови впровадження інноваційних технологій навчання та ефективного управління освітнім процесом;

- упровадження надійного інструментарію аналізу ефективності розвитку закладу для вдосконалення управління навчально-виховним процесом;

- формування в педагогічному колективі позитивної мотивації до підвищення ефективності роботи.

Популярність моніторингу як засобу дослідження та оцінювання будь-якого об'єкта чи системи зростає в усьому світі з року в рік. Основою моніторингових досліджень у навчально-виховному процесі є точні масові педагогічні вимірювання, пов'язані з об'єктивним оцінюванням досягнутого вихованцем рівня вихованості та встановленням його відповідності державним стандартам.

Організація моніторингу передбачала розробку системи організаційно-педагогічних заходів з різними категоріями учасників виховного процесу, створення структури впровадження моніторингу.

Зміст діяльності Херсонського Центру позашкільної роботи щодо науково-методичної проблеми області та міста було спрямовано на розробку методичного забезпечення, яке включало:

- ознайомлення із сучасною теорією щодо впровадження моніторингу;

- визначення напрямків моніторингу, підготовка положення про проведення моніторингу діяльності керівників гуртків Центру;

- опрацювання сучасної нормативної, наукової літератури з метою оцінки ефективності роботи організаторів навчально-виховного процесу і визначення на цій підставі показників ефективності;

- вибір, розробку та адаптацію діагностичних методик для визначення реального стану об'єктів, що обстежуються;

- створення технології обробки результатів моніторингу.

Система відповідної методичної діяльності передбачала роботу методичного об'єднання керівників гуртків, творчої групи, засідання яких відбувалися в різних формах.

Так, на другому етапі («Моніторинг розвитку та саморозвитку педагогів та вихованців, як умова їх особистісного та професійного розвитку») творча група запропонувала проводити окремо моніторинг діяльності педагогів закладу та окремо вихованців гуртків. Наприклад, моніторингові дослідження діяльності керівників гуртків туристсько-краєзнавчого відділу Херсонського Центру позашкільної роботи проводились за 5 факторами (для оцінки кожного з яких було обрано по 3–4 критерії). Розподіл на фактори дозволяє більш повно

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

простжити рівень діяльності, на відміну від рейтингової оцінки.

Протягом навчального року діяльність керівників гуртків оцінювалась за такими факторами:

1. Підвищення професійного рівня (методологічна грамотність, систематичність самоосвіти, розвиток фахових умінь).

2. Організація навчально-виховного процесу (організація та проведення занять, наповнюваність та стабільність контингенту гуртка, участь вихованців у масових заходах, збереження та поповнення матеріально-технічної бази).

3. Ведення документації (календарно-тематичне планування та ведення журналів, поурочне планування, виконання програми та аналіз роботи гуртків);

4. Підтримка і виконання вимог Статуту Центру (виконання функціональних обов'язків, виконання вимог техніки безпеки, збереження позитивного мікроклімату, активність в організації та проведенні районних масових заходів);

5. Суспільна активність (участь у професійних конкурсах і змаганнях, підготовка методичних та дидактичних матеріалів, взаємодія з батьками і громадськими організаціями, активність у виконанні інших суспільних доручень).

У цьому дослідженні за кожним критерієм діяльність керівників оцінювалась за 10-бальною шкалою (помноженою на 0,1). Таким чином високому рівню кожного критерію відповідає оцінка 0,75; достатньому – 0, 5; посередньому – 0,25. У сумі це дало такі оцінки: високий рівень – 3-4; достатній – 1, 5-2; посередній – 0, 75-1 бал.

Моніторингові дослідження серед вихованців гуртків проводились за іншою схемою. Як приклад, розглянемо моніторингові дослідження на базі гуртка «Військово-патріотичний клуб», які мали за мету активізацію навчально-виховного процесу у гуртку та підвищення рівня мотивації і навчальної діяльності вихованців. Починаючи з 2005 р. у гуртку систематично проводяться моніторингові дослідження:

– психічних та фізичних якостей вихованців гуртка з метою виявлення рівня та особливостей пам'яті, уваги та перебігу нервових процесів (темпераменту), а також рівня розвитку силових і швидкісних якостей та витривалості;

– окремих рис характеру, важливих для успішної співпраці в різноманітних професійних групах (таких як: потяг до лідерства, навички співпраці в колективі, уміння переключатися на інший вид діяльності, спрямованість особистості у взаєминах з оточуючими, самостійність у прийнятті важливих рішень);

– мотивації та результативності навчальної діяльності;

– рівня та якості навчально-виховного процесу у гуртку.

Результати цих досліджень заносились у таблицю, а вихованці мали можливість використовувати їх у самоаналізі та у складанні програми самовдосконалення. Зокрема вони мали

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

зможу науочно побачити, чи потрібно їм підвищувати рівень розвитку своєї пам'яті та вмінь зосереджуватися на якомусь предметі, окремих рис характеру, якості навчального процесу. Ці дослідження мали велике значення і для педагога – він міг оцінити правильність вибору форм та методів впливу на окремих вихованців, групу в цілому та визначити шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

На III етапі, працюючи над науково-методичною проблемою «Психолого-педагогічне проектування адаптивної педагогічної системи» творча група розробила проект «Крок за кроком до педагогічної майстерності». Актуальність проекту полягала в: а) постійній потребі педагогів в особистому та професійному зростанні та б) необхідності передачі перспективного досвіду від досвідчених педагогів молодим керівникам гуртків.

Головною метою названого проекту було підвищення рівня педагогічної майстерності керівників гуртків Центру. Завдання, які вирішувались в ході реалізації проекту: а) навчити педагогів проводити моніторинг своєї педагогічної діяльності; б) заохочування педагогів до вивчення інноваційного досвіду інших педагогів (за профілем діяльності); в) запровадити широке використання в навчально-виховному процесі методу проектів; г) заохотити досвідчених педагогів до участі в конкурсі педагогічної майстерності «Джерело творчості».

Творча група визначила термін дії проекту в 1 навчальний рік та поділила його на окремі етапи: I – визначення професійного рівня окремих педагогів та виявлення проблем у навчально-виховному процесі (протягом вересня – жовтня); II – робота творчої групи за напрямками педагогічної діяльності Центру з метою підготовки до конкурсу «Джерело творчості», проведення тренінгів, індивідуальних консультацій та ін. (листопад – грудень); III – створення «банку» педагогічного досвіду, доведення перспективного досвіду до молодих педагогів (січень – лютий); IV – підбиття підсумків проекту, демонстрація здобутків досвідчених та молодих педагогів – проведення конкурсу педагогічної майстерності (березень – травень).

Завдання проекту розв'язувалися в ході моніторингових досліджень, які включали анкетування та тестування педагогів, вихованців та батьків; індивідуальні консультації та бесіди з педагогами; обробка одержаних результатів та їх обговорення на засіданнях методичних об'єднань. Питання виконання проекту постійно висвітлювались на засіданнях педагогічної ради та обговорювались під час круглих столів. У ході виконання проекту широко використовувались взаємовідвідування занять та їх аналіз, проведення щомісячних відкритих занять досвідченими педагогами, презентація творчих портретів, участь у виставках досягнень та конкурсах різних рівнів.

Як результат впровадження цього проекту можна назвати:

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

перемогу двох керівників гуртків Херсонського Центру позашкільної роботи у Всеукраїнському конкурсі майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості». За той же час звання «Народний художній колектив» отримав дитячий хор «Жайвір» під керівництвом Р.М.Козяна, а звання «Зразковий художній колектив» отримали вокально-естрадна студія «Дебют» (керівник Г.А.Кряжева) та гурток «Чарівна намистина» (керівник Г.М.Кубарова)

Таким чином, запровадження моніторингових досліджень у навчально-виховний процес Херсонського Центру позашкільної роботи обумовило позитивні зміни:

- у педагогів Центру було сформовано позитивну мотивацію до підвищення ефективності навчально-виховної діяльності гуртків, що призвело до підвищення рівня проведення занять гуртків, та підвищення рівня результативності участі вихованців гуртків у масових заходах різних рівнів;

- було розроблено та впроваджено в діяльність Центру надійного інструментарію аналізу ефективності розвитку закладу для вдосконалення управління навчально-виховним процесом;

- постійно здійснюється аналіз динаміки розвитку позашкільного закладу за умови впровадження інноваційних технологій навчання та ефективного управління освітнім процесом, а також аналіз рівня та якості розвитку випускників, як інтегрованого результату освітньої діяльності педагогічного колективу позашкільного навчального закладу та соціуму;

- створено систему інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень, які спрямовані на узгодження дій та відносин між учасниками навчально-виховного процесу.

Дейнека С.М.*

УРОК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються засади практико-орієнтованого, компетентнісного підходів у навчально-виховному процесі в професійно-технічному навчальному закладі. Подано типи уроків, виробничих занять, методи формування спеціальних технологічних компетентностей учнів професійного ліцею.

Підвищення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників зумовлено, з одного боку, інтеграцією системи освіти України у світовий освітній простір на засадах, зазначених Болонською та Копенгагенською деклараціями, з іншого, –

***Дейнека С.М.**